

Dan Zahavi, Søren Overgaard & Thomas Schwartz Wentzer (red). Den unge Heidegger. Akademisk Forlag. 2003. 232 sider. 248 kr.

af Hans Henrik Hjerimitslev

På baggrund af en konference i november 2002 er der nu udkommet en antologi med bidrag fra ni Heideggerforskere fra Nordeuropa inklusiv de tre redaktører. Med fænomenologiens danske mester og leder for Center for Subjektivitetsforskning, Dan Zahavi samt Thomas Schwartz Wentzer fra filosofi på Aarhus Universitet ved roret er der sikret et højt niveau og samtidig et indblik i den aktuelle Heideggerforskning, der hermed gøres tilgængelig på dansk.

Fokus for antologien er Martin Heideggers (1889-1976) forelæsningsmanuskripter fra tiden som privatdocent i Freiburg fra 1919 til 1923. Meget af dette materiale er først blevet tilgængeligt i løbet af 1990'erne som en del af udgivelsen af Heideggers samlede værker, der begyndte under den gamle mesters vejledning i 1975. I alt er der planlagt 102 bind, så nye aspekter vil til stadighed kunne findes i dette uhyre korpus.

Freiburg-forelæsningerne er interessante af flere grunde. I disse feberhede år i verdenskrigens skygge spredte rygter om Heideggers radikalitet og opgør med professorfilosofien sig i Tyskland, og en lang række af det tyvende århundredes kommende store tænkere sad bænket, mens Heidegger

forelæste fra og om katederet iført sine bondekitler fra Schwarzwald. Forelæsningerne kommer vidt omkring og kan ses som en overgang, med omveje, fra den tidlige interesse i skolastikken og metafysikken til den fænomenologiske eksistensfilosofi og 'urvidenskabelige' ontologi, der kom til præge hovedværket *Sein & Zeit* fra 1927. Samtidig kendetegnes forelæsningerne ved en overskridelse og radikaliserende af læremesteren, Edmund Husserls fænomenologiske metode. I den første forelæsningsrække efter krigen indvarsler Heidegger sit opgør med den traditionelle filosofi. Han slår fast, at filosofiens opgave ikke er at bygge verdensanskuelser, men at spørge til *det faktiske livs* grundvilkår, der skjules af denne hang til at teoretisere og objektivere som både videnskabsfilosoffer og nykantianere gør sig skyldige i. Heidegger vil filosofere ud fra egoet, som han senere benævner *Dasein*, der ikke er en transcendental væren som Husserl hævder, men en *væren i verden*, som ikke kan forstås ud fra den epistemologiske skelnen mellem subjekt og objekt. Vi lever normalt i en umiddelbar, ikke-refleksiv, omgang med verden, grundet i vores erfaring af endeligheden, bekymringen og den fundamentale usikkerhed, mens det teoriserende blik fjerner os fra denne egentlige tilstand.

Freiburg-forelæsningerne er vanskeligt stof. Han leder efter den særegne terminologi, der kendetegner *Sein & Zeit* og samtidig beskæftiger han sig med mange forskellige temaer. Man kommer godt rundt om disse i antologien, hvor de tre redaktører indleder og behandler den fænomenologiske side af sagen, mens Jussi Backman, Hans Ruin og Anne Granberg udforsker det, lidt firkantet sagt, eksistentialistiske aspekt. Hans- Helmuth Gander ser på de hermeneutiske ansatser, og Wenche Marit Quist påpeger den teologiske inspiration i Heideggers tidlige tænkning. Med udgangspunkt i Heideggers læsning af Paulus' breve til tessalonikerne finder hun 'det protestantiske' hos Heidegger, der brød med katolicismen som system og institution i 1919. Central er Heideggers opfattelse af tidsligheden som forventning om fremtiden ligesom den kristne fuldbyrdelsesmening ved Kristi genkomst. Quist påpeger ligheden med Kierkegaards opfattelse af menneskets eksistens i tiden, og konkluderer derfor, at Heideggers postulerede skarpe skel mellem teologi og filosofi kan blødes op. Ikke kun i analysen af tidsligheden ses forbindelsen til protestantismen. I Heideggers reli-gionsfænomenologiske forelæsninger er der, som Rüdiger Safranski har pointeret i *En Mester fra Tyskland – Heidegger og hans Tid* (1994, da. 1998) klare paralleller til teologen Karl Barth, der også ville rive metafysiske bygninger ned. Vendt mod katolicismens og kulturens omklamring af Gud pointeres den afgrundsdybe

kløft mellem det faktiske liv og det guddommelige mysterium, der ikke kan begribes, men 'kommer som en tyv om natten', som Paulus skriver i det første Brev til Tessalonikerne. Både Heidegger og Barth vil rive livet tilbage fra den metafysik, der hævder at kende Gud. Kristendommen er ikke et gangstativ, man kan støtte sig til, men verdens negation. Et intet, der vidner om, at det egentlige liv skal forstås ud fra den endelige eksistens, der er rettet i bekymring mod fremtiden. Nådens fred kan mennesket ikke selv finde; den kommer pludseligt, øjeblikkeligt, om natten. Ingen mennesker, ingen katedraler kan skabe fred, den kan kun blive skænket. I undergangsstemningens Tyskland river Barth og Heidegger henholdsvis teologiske og filosofiske bygninger ned, for at begynde fra grunden i det faktiske liv. I en dansk kontekst blev dette inspirationen for K. E. Løgstrup og den tidehvervske bevægelse, der netop ville afklæde kristendommen alt pynt, så mennesket kunne stå nøgen og skyldig, men forpligtet på denne verden.

Den unge Heidegger er en bog for folk, der før har stiftet bekendtskab med filosofien fra Schwarzwald. Hvis man betænker at lære Heidegger at kende, kan Safranskis ovennævnte bog anbefales. Derefter vil man være i stand til at kaste sig ud i Heideggers egne værker og anmeldte antologi.